Ο άλλος διεθνισμός της Κούβας: Η Αγκόλα 25 χρόνια μετά

του Kevin Edmonds (μετάφραση: Μίνα Κωστοπούλου)

Η Κούβα είναι παγκοσμίως γνωστή, κυρίως για τις πολλές ανθρωπιστικές και διεθνιστικές δράσεις της, για παράδειγμα για τις πολλές ιατρικές αποστολές της ανά τον κόσμο. Ωστόσο, ένα από τα μεγαλύτερα κατορθώματα της Κούβας συχνά παραμελείται στα φύλλα του κυρίαρχου Τύπου αλλά και μεταξύ των ακαδημαϊκών. Το γεγονός αυτό οφείλεται σε ένα συνδυασμό συνεχιζόμενων προσπαθειών να υπονομευθεί και να περιθωριοποιηθεί η επαναστατική Κούβα και η κληρονομιά της ιμπεριαλιστικής επέμβασης του Ψυχρού Πολέμου στη χώρα, η οποία σε μεγάλο βαθμό έχει επηρεάσει τη συλλογική κατανόηση της ιστορίας.

Ο Οκτώβριος αυτός σηματοδοτεί την 25η επέτειο της μάχης του Cuito Cuanavale[1], την οποία ο Isaac Saney[2] έχει αποκαλέσει "Στάλινγκραντ της Αφρικής", εξαιτίας του κεντρικού ρόλου της στο μοιραίο πλήγμα ενάντια στις κατοχικές δυνάμεις της Νοτιοδυτικής Αφρικής (σημερινή Ναμίμπια) και στην άμεση έναρξη των διαπραγματεύσεων με το Αφρικανικό Εθνικό Κογκρέσο. Το τελευταίο, σύντομα έθεσε τέλος στην κυριαρχία του ρατσιστικού καθεστώτος του Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική. Γράφοντας από τη Φυλακή, ο Nelson Mandela, επεσήμανε πως η μάχη του Cuito Cuanavale "ήταν το σημείο καμπής για την απελευθέρωση της ηπείρου μας -και των ανθρώπων μου- από τη μάστιγα του Απαρτχάιντ".

Από τις παραμονές της ανεξαρτησίας της Αγκόλα το Νοέμβριο του 1975, οι Αμυντικές Δυνάμεις της Νοτίου Αφρικής, που υποστηρίζονταν από τη CIA, προσπάθησαν -με πολυάριθμες εισβολές, επιδρομές και δολιοφθορές στο έδαφος της χώρας- να βοηθήσουν τη UNITA (Ένωση για την Ολική Απελευθέρωση της Αγκόλα), στην προσπάθειά της να καταλάβει την εξουσία από την επαναστατική κυβέρνηση του MLPA (Λαϊκό Κίνημα για την για την Απελευθέρωση της Αγκόλα). Δεδομένου του ενδεχόμενου ήττας της Αγκόλα, ο υπουργός Άμυνας James Schlesinger, ευθαρσώς πρότεινε: "Θα μπορούσαμε να ενθαρρύνουμε τη διάσπαση της χώρας". Χρησιμοποιώντας τη βοήθεια του δικτάτορα του Ζαΐρ (νυν Κονγκό), Mobutu Sese Seko, ο Αμερικανός πρόεδρος, Gerald Ford, και ο υπουργός Εξωτερικών, Henry Kissinger, ενέκριναν την επιχείρηση IA-FEATURE[3]. Το κόστος της επιχείρησης ανερχόταν στα 40 εκατομμύρια δολάρια και ο στόχος ήταν η υποστήριξη της UNITA και άλλων ομάδων εναντίον της επαναστατικής κυβέρνησης του MLPA.

Η νίκη της Αγκόλα και της Μοζαμβίκης, που κατέκτησαν την ανεξαρτησία τους, θεωρήθηκε ως αποσταθεροποιητικός παράγοντας, καθώς οι αντίστοιχες επαναστατικές κυβερνήσεις έγιναν σημαντικοί σύμμαχοι των ομάδων που δρούσαν κατά του Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική. Λόγω του γεγονότος αυτού, η κυβέρνηση του Απαρτχάιντ στη Νότια Αφρική είδε τις, προσφάτως ανεξάρτητες, Αγκόλα και Μοζαμβίκη σαν απειλή στην ηγεμονία της στην περιοχή. Έτσι, καλωσόρισε τη συμμαχία με τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Ανταποκρινόμενο στις εκκλήσεις της ανεξάρτητης κυβέρνησης της Αγκόλα το 1975, τα πρώτα κουβανέζικα στρατιωτικά αγήματα έφθασαν στο έδαφός της. Ήταν τα πρώτα από πολλά ακόμη που ακολούθησαν. Εκτός από την ανάπτυξη στρατευμάτων και στρατιωτικού εξοπλισμού, η συμβολή της Κούβας ήταν κεντρικής σημασίας για τη νίκη στο Cuito Cuanavale.

Το Cuito Cuanavale ήταν μια μικρή πόλη στα νοτιοανατολικά της Αγκόλα, στις όχθες του ποταμού Cuito. Έγινε ο χώρος της πιο σκληρής μάχης κατά τη διάρκεια του πολέμου. Η μάχη αυτή κράτησε έξι μήνες και υπήρξε η πιο μεγάλη, σε διάρκεια, που έλαβε χώρα σε αφρικανικό έδαφος από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Εκτυλίχθηκε τόσο στο έδαφος, όσο και στον ουρανό, με τους Κουβανούς πιλότους να κερδίζουν τις αεροπορικές δυνάμεις της Νότιας Αφρικής. Το διακύβευμα ήταν πολύ υψηλό για την Νότια Αφρική, γεγονός που αποδεικνύεται από την αποκάλυψη ότι η κυβέρνηση του Απαρτχάιντ εξέταζε το ενδεχόμενο να χρησιμοποιήσει πυρηνικά όπλα σε επίθεση εναντίον της Λουάντα, της πρωτεύουσας της Αγκόλα, για να αποτρέψει την ήττα της.

Συνολικά, ο αριθμός των Κουβανών εθελοντών στην Αγκόλα (συμπεριλαμβανομένων των αγημάτων, των εκπαιδευτικών και των γιατρών) από το 1975 ως το 1991 υπολογίζεται επισήμως σε πάνω από τις 300 χιλιάδες, δύο χιλιάδες εκ των οποίων έχασαν τη ζωή τους.

Αυτή είναι κυρίως η αιτία που η Κουβά ήταν η πρώτη μη αφρικανική χώρα που επισκέφθηκε ο Nelson Mandela, μετά την αποφυλάκισή του το 1991. Αργότερα, το 1995, στη Διάσκεψη Αλληλεγγύης Κούβας και Νοτίου Αφρικής, ο Mandela παρατήρησε: «Οι Κουβανοί ήρθαν στην περιοχή μας ως γιατροί, δάσκαλοι, στρατιώτες, εμπειρογνώμονες αγρότες, αλλά ποτέ ως αποικιοκράτες. Έχουν μοιραστεί τα ίδια χαρακώματα μαζί μας στον αγώνα κατά της αποικιοκρατίας, της υπανάπτυξης και του Απαρτχάιντ. Εκατοντάδες Κουβανοί έδωσαν τις ζωές τους, κυριολεκτικά, σε μια μάχη, που πρώτα απ' όλα, δεν ήταν δική τους, αλλά δική μας. Σαν Νοτιοαφρικάνοι τους χαιρετίζουμε. Ορκιζόμαστε ποτέ να μην ξεχάσουμε το απαράμιλλο αυτό παράδειγμα ανιδιοτελούς διεθνισμού».

Αναπτύσσοντας τον προβληματισμό του σχετικά με τον ρόλο των Κουβανών στην Αγκόλα, ο Ronnie Kasrils[4] τονίζει: «Αυτοί οι πατριώτες και διεθνιστές παρακινήθηκαν από ένα και μόνο στόχο: το τέλος της φυλετικής κυριαρχίας και τη γνήσια αφρικανική ανεξαρτησία. Μετά από 13 χρόνια υπεράσπισης της ανεξαρτησίας της Αγκόλα, οι Κουβανοί δεν πήραν τίποτε μαζί τους στη χώρα τους, παρά μόνο τα οστά των νεκρών τους και την ευγνωμοσύνη της Αφρικής».

[1]1987/88, περιοχή όπου έλαβε χώρα το πιο σημαντικό επεισόδιο στον 27ετή εμφύλιο πόλεμο στην Αγκόλα - ήταν η μεγαλύτερη μάχη σε αφρικανικό έδαφος από την περίοδο του Β΄ Π.Π..

[2]Κουβανός καθηγητής ιστορίας στο Dalhousie University του Καναδά.

[3]Συγκαλυμμένη επιχείρηση της αμερικανικής Κεντρικής Υπηρεσίας Πληροφοριών - επέτρεπε την υποστήριξη της αμερικανικής κυβέρνησης στην UNITA του πολιτικού Jonas Savimbi και τη στρατιωτική οργάνωση "Εθνικό μέτωπο για την Ανεξαρτησία της Αγκόλα".

[4]Πολιτικός της Νοτίου Αφρικής, ακτιβιστής κατά του απαρτχάιντ.

πηγή: nacla.org